

Τα κρυμμένα παιδιά

Πώς οι αδελφές Κοέν γλίτωσαν από τα τρένα που έστελναν Έλληνες Εβραίους στο Άουσβιτς

Μέρος Β'

**Ο καθολικός ιερέας
Χρυσόστομος Βασιλείου**

Ένας από τους πρώτους ανθρώπους που τους βοήθησε ήταν ο καθολικός ιερέας Χρυσόστομος Βασιλείου. Γεννηθείς το 1912 στην Κωνσταντινούπολη, έχασε από μικρή πλικία τον πατέρα και τα δύο αδέλφια του. Στα 11 του πέθανε και η μπτέρα του. Το 1925 στάλθηκε στο ορφανοτροφείο «Άγιος Ιωάννης ο Ελεήμων» της Ελληνοκαθολικής Εξαρχίας στην Αθήνα. «Υπέφερε από φθίσην της δεξιάς επιγονατίδος που δεν ίαθηκε ποτέ, γι' αυτό και το δεξί του πόδι παρέμενε αγκυλωμένο. Βάδιζε χωλαίνοντας», γράφει στη βιογραφία του πατέρα Χρυσοστόμου ο μαθητής του στα χρόνια της Κατοχής ιερέας Γιώργος Σαργολόγος. Αυτή η αναπτρίδα δεν του επέτρεψε να πολεμήσει στο αλβανικό μέτωπο, ακολουθώντας άλλους συνομπλίκους του από την ενορία του, όπως επιθυμούσε. Γι' αυτό και το 1941 εντάχθηκε στην αντίσταση. Μετέφερε, σύμφωνα με τον βιογράφο του, ασυρμάτους και οπλισμό. Μεσολαβούσε για να φυγαδευθούν όσοι κινδύνευαν. Αυτός παρέπεμψε την οικογένεια Κοέν στην Ελένη Τουμπακάρη, μια 20χρονη φοιτήτρια της Φιλοσοφίκης που λάτρευε τον Κωστή Παλαμά. Ζούσε με τη μπτέρα της, Κλειώ, σε ένα σπίτι με πίσω αυλή, πηγάδι και κορομπλίές, στην οδό Πάτημού 57, στη Πατήσια. Οι τρεις αδελφές και οι γονείς τους δεν εγκαταστάθηκαν μόνιμα εκεί.

«Η μπτέρα μας σκέφτηκε ότι θα ήταν καλύτερα να χωριστεί η οικογένεια γιατί φοβήθηκε ότι εάν έπιαναν εκείνους θα έπιαναν και εμάς», λέει η κ. Μιωνή.

Το επόμενο κροσφύγετο των κοριτσιών ήταν η ελληνογαλλική σχολή «Άγιος Ιωσήφ», στην οδό Χαριλάου Τρικούπη. Εκεί βρέθηκαν υπό τη φροντίδα της νεαρής μοναχής, αδελφής Μαρίας του Καρμήλου (Soeur Marie du Carmel). Οι γονείς επισκέπτονταν τα τρία κορίτσια τακτικά. Ωστός μια ημέρα δεν εμφανίστηκαν.

Η προδοσία

Ήταν Απρίλιος του 1944 όταν ένας έμπορος, γνωστός του Σάμπι Κοέν από τη Θεσσαλονίκη, τον κατέδωσε στους Γερμανούς. Φέρεται να αποκάλυψε στο αρχηγείο της Γκεστάπο στην οδό Μέρλιν, ότι ο Κοέν ήταν παντρεμένος, είχε παιδιά και περιουσία. Λίγες ώρες

αργότερα συνελήφθη και η σύζυγός του. «Μέσα στο όχημα που την πήρε υπήρχε και ένας Εβραίος συνεργάτης των Γερμανών ο οποίος την ήξερε και ρωτούσε επίμονα: «Εσύ δεν είσαι η κόρη του γιατρού Ματαλών; Καλά, δεν ήσουν παντρεμένη; Τα παιδιά σου πού είναι?». Κάποια στιγμή έβγαλε τα βραχιόλια της, του τα έδωσε και είπε: «Σταμάτα να με ρωτάς, εγώ δεν έχω παιδιά», λέει η Ρίνα Κοέν. Οι γονείς των τριών κοριτσιών οδηγήθηκαν στο Άουσβιτς. Μετά τη διαλογή ο πατέρας τους στάλθηκε στα κρεματόρια.

«Την ημέρα μετά την άφιξή τους η μπτέρα μου ρώτησε εάν είχαν δει κάπου τον Σάμπι Κοέν. «Ο καπνός που είδες, αυτός ήταν ο Σάμπι» της είπε κάποιος», θυμάται η κ. Κοέν.

Ένας δωσίλογος φαίνεται πως πρόδωσε και τον πατέρα Χρυσόστομο. Τον Μάιο του 1944, σύμφωνα με μαρτυρία καθολικού ιερέα, συνελήφθη στο Ψυχικό από τρεις άνδρες των SS. Σύμφωνα με την ίδια μαρτυρία, που καταγράφηκε στη βιογραφία του, μόλις ο πατέρας Χρυσόστομος είδε το γερμανικό μπλόκο κατάπιε ένα χαρτί με τα ονόματα των αξιωματικών που επρόκειτο να βοηθήσει. Το ίδιο βράδυ είχε προγραμματιστεί αυτά τα άτομα να διαφύγουν από τη Ραφήνα για την Αίγυπτο. Ο καθολικός ιερέας φυλακίστηκε και εκτελέστηκε στο Χαϊδάρι, στις 8 Σεπτεμβρίου 1944. Ήταν 32 ετών.

Το ρίσκο και η καλοσύνη των ξένων

Τα νέα της σύλληψης του Σάμπι και της Ζερμαίν Κοέν ταξίδεψαν γρήγορα μέχρι τη σχολή «Άγιος Ιωσήφ». Οι τρεις αδελφές έπρεπε να αλ-

λάξουν κροσφύγετο για πολλοστή φορά. Ο κίνδυνος, όμως, παραμόνευε παντού. Ακόμη και στην αραιοκατοικημένη τότε περιοχή της Αγίας Παρασκευής όπου κατέφυγαν για ένα διάσπουμα. Η κ. Μιωνή, η μικρότερη κόρη της οικογένειας, θυμάται να την πλησιάζει εκεί ένας άγνωστος. Της προσέφερε γλυκίσματα και είχε αρκετές απορίες. Πώς ξαφνικά εμφανίστηκαν τρία κοριτσάκια στη γειτονιά του; Από πού είχαν έρθει; Πώς τις έλεγαν, πραγματικά; «Του τα είπα όλα. Ευτυχώς όταν γύρισα στο σπίτι είπα τι είχε συμβεί, μας άρπαξαν και φύγαμε. Επειτα ήρθαν οι Γερμανοί», λέει η κ. Μιωνή. Ο φόβος της καταδίωξης και -κυρίως- η απουσία των γονέων επηρέασαν ειδικά τη μικρότερη από τις τρεις αδελφές. «Εμείς ίσως επειδή είμαστε δίδυμες να υπήρχε το σπίριγμα της μας με την άλλη. Εκείνη ήταν μόνη της και ίσως να μην αισθανόταν αυτό το σπίριγμα. Το θυμάμαι πολύ καλά», λέει η κ. Κοέν. «Που σε έπιανα και δεν σε άφνα να φύγεις